

Al la laboristoj
En ĉiuj landoj
Unu lingvon !

ESPERANTO

LINGVO INTERNACIA

En utställning om "arbetaresperantism" på
Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek
December 2003 -- Februari 2004

Det internationella språket Esperanto skapades av dr Zamenhof 1887 och till en början sökte tillskyndarna förhålla sig politiskt neutrala. I takt med att klasskampen skärptes bildade arbetare runt omkring i världen egna esperantoklubbar. I Stockholm startade den första arbetarklubben 1903 och några år senare följdes den av en klubb i Göteborg.

Efter det första världskriget 1921 bildade arbetaresperantisterna en egen världsomfattande organisation Sennacieca Asocio Tutmonda, SAT Det nationalitetslösa världsförbundet, en organisation som alltjämt fortlever. I Sverige bildades därefter 1922 Sveda Laborista Esperanto Asocio, Svenska arbetaresperantoförbundet (SLEA) och initiativtagare var Einar Adamson.

Einar Adamson, de svenska arbetaresperantisternas förste ordförande

Till skillnad från andra särorganisationer inom esperantorörelsen var SLEA till en början tvunget att försvara sig mot angrepp från det politiskt neutrala Esperanto-förbundet.

De tåla inte se arbetarna – eller de socialistiskt tänkande, hjärnans och handens arbetare- tillvarataga sina klassintressen... Det är vi själva som bestämma över oss, eller hur? Och följaktligen fråga vi varken högermän eller de s.k. neutrala, när det är lämpligt att organisera oss som klass eller om vi få göra det.

Svenska arbetar-esperantisten nr 2 1922

Den person som mer än andra kommit att förknippas med arbetaresperantism är fransmannen Eugene Lanti. I sin broschyr Arbetare-Esperantismen (1928) utvecklade han sina synpunkter om varför det behövs en särskild organisering bland arbetarna kring språket Esperanto.

Eugene Lanti, initiativtagare till SAT arbetaresperantisternas världsrörelse

Vid de hittills gjorda försöken till samarbete mellan de nationella arbetarorganisationerna har man måst imitera borgarklassen och taga hjälp av översättare och tolkar. Ett kamratligt samarbete, en intim bekantskap mellan exploaterade arbetare från olika språkområden, är en fullkomlig omöjlighet. Ledarna för arbetarorganisationerna underhandla om sina uppdragsgivares intressen nästan som affärsmän beträffande varor. Miljoner arbetare, vars klassintressen äro desamma, förbliva åtskilda, fjättrade av språkliga hinder och stå stumma bredvid varandra såsom döda föremål, såsom varor.

Arbetare-esperantismen, E.Lanti

Lanti gav i sina skrifter dessutom uttryck för betydligt större visioner med språket än vad som annars var brukligt. Esperanto skulle med hjälp av SAT bli arbetarnas och framtidens kulturspråk.

De svenska arbetaresperantisterna hade sina hittills mest framgångsrika år i samband med SAT:s kongresser i Göteborg 1928 och i Stockholm 1933. 1931 flyttade organisationen sitt högkvarter från Göteborg till kvarteren kring LO-borgen i Stockholm. SLEA hade då även betydande hjälp från riksdagsman Ernst Eriksson som många år även fungerade som SLEA:s ordförande. Under 1930-talet bröt Moskvas kommunister med SAT och arbetaresperantismen krossades därefter både Sovjet och i länder som behärskades av fascismen. Möjligheterna till förbindelser med utlandet minskade sedan ytterligare under det andra världskriget.

Ernst Eriksson, socialdemokratisk riksdagsman och mångårig ordförande för SLEA

Den svenska arbetaresperantismen hade emellertid vid denna tid byggt ett stabilt organisationsnät landet runt. I tidningen Arbetaresperantisten kan man under 1940-talet läsa om livaktiga klubbar i Stockholm, Göteborg, Kalmar, Råsunda, Malmö, Limhamn, Borås, Trollhättan, Huskvarna, Jönköping, Åmål och Örebro.

I år är det 100 år sedan den första arbetaresperantoklubben bildades i Stockholm. Detta innebär att arbetaresperantismen i Stockholm, som idag representeras av Laborista esperanto klubo kan fira hundraårsjubileum.

Utställningen

1. Svensk arbetarlitteratur i översättning till Esperanto

Sveda Novelaro SLEA 1950, nyutgåva 1985

Lars Ahlin, Erik Asklund, Folke Fridell, Eyvind Johnsson, Harry och Moa Martinsson, Albert Viksten, Ivar Lo Johansson m.fl.

Översatt av Ferenc Szilágyi

Aniario, Harry Martinsson Eldona 1979 översatt av B Nilsson.

La lando de lignodioj, Jan Fridegård, SLEA (översättning pågår).

2. Originallitteratur på Esperanto

Böcker av den ungerske författaren Julio Baghy

La teatra korbo, Dancu Marionetoj!, Pilgrimo, Verdaj Donkihotoj, Hura!, Koloroj. m.fl.

3. Litteratur om Esperanto

La Dang[^]era Lingvo, Det farliga språket, Ulrich Lins

Vojag[^]o en esperanto-lando, Resa i esperantolandet, Boris Kolker, m.fl.

4. Läroböcker

Plena ilustrita vortaro de esperanto (PIV), .SAT

Parlörer och läroböcker utgivna av SLEA och Eldona, m.fl.

5. Litteratur översatt till Esperanto

Böcker av, Brecht, Tolstoj, Håsek, Böll, Goethe, Frans G Bengtsson, Astrid Lindgren, m.fl.

6 Politisk litteratur på Esperanto

Böcker av Karl Marx, Kropotkin, Lanti m.fl.

7-8 Om SLEA och SAT

Sångböcker, nålmärken, årsböcker, kongresshäfte, ordförandeklubba

Från Lenins stad genom soliga Ukraina till Krim, Einar Adamson, SLEA

Sveda laborista movado, Tage Lindblom översättning av Martin Johansson, SLEA

Ilustrita historio de la Laborista-movado, Fritz-Hüser - Institut

8-9 Tidningar från SLEA och SAT

Arbetaresperantisten, Norda prismo och SLEA informilo

Sennaciulo, Socia revuo, Sennacieca revuo

Fanor standar och bordsstandar och brevmärken från SLEA

Fotografier från SLEA och Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek

Affisch från Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek

Inom arbetarrörelsen har det internationella engagemanget alltid varit framträdande – intresset för internationell samverkan, viljan att lära känna förhållandena i andra länder, önskan att knyta kontakter över gränserna.

Esperanto-rörelsen har här gjort fina insatser. Genom den har många i den svenska arbetarrörelsen skaffat sig kontakter och utblickar.

Själv har jag aldrig sett någon samlad framställning i ämnet ”Svensk arbetarrörelse och esperanto”. Kanske finns inte en sådan beskrivning. Det vore annars mycket intressant att få klarlagt sambandet mellan bildningstörst, internationellt engagemang och studier i Esperanto.

Jag är nämligen övertygad om att det finns ett sådant samband. Jag tror t. ex. att det internationella intresset i 20- och 30- talens svenska arbetarrörelse väcktes av sådana ting som inbördeskriget i Spanien, Brantings internationella insatser - samt studier i Esperanto, och de kontakter som följde därav.

Jag tror sålunda att Esperanto-rörelsen lagt en del av grunden till det internationella intresse som i dag finns inom arbetarrörelsen.

Därmed står det också helt klart att Esperanto-rörelsen med berättigad självmedvetenhet kan hävda att den även framgent har en väsentlig uppgift i främjandet av internationell förståelse och samverkan

I förhoppning om en framgångsrik verksamhet vill jag önska S.A.T. lycka till med sin kongress. Jag är förvissad om att den kommer att medverka till än intensivare kontakter inom den internationella arbetarrörelsen.

Olof Palmes hälsning till Sennacieca asocio tutmonda:s kongress i Göteborg 1976

Upplandsgatan 4, STOCKHOLM
Öppet måndag 11-17, tisdag – onsdag 1-17, torsdag 9-19, fredag 9-15

www.arbarkiv.nu